

2022–2033 METŲ
NACIONALINĖS DARBOTVARKĖS
KORUPCIJOS PREVENCIJOS KLAUSIMAIS
ĮGYVENDINIMO 2023–2025 M.
STEBĖSENOS IR VERTINIMO ATASKAITA

2026 m.
Vilnius

Turinys

SANTRAUKA	3
PASIŪLYMAI	7
PLANO ĮGYVENDINIMO 2023–2025 M. PAŽANGOS VERTINIMAS	8
DARBOTVARKĖS ĮGYVENDINIMO RODIKLIŲ PASIEKIMAS IR POKYČIAI	11
PLANO ĮGYVENDINIMAS IR POKYČIAI PAGAL PAŽANGOS UŽDAVINIUS	15
PLANO ĮGYVENDINIMO LĖŠOS IR EFEKTYVUMAS	21
APIBENDRINANČIOS ĮŽVALGOS	24

1 PRIEDAS. PRIEMONIŲ ĮGYVENDINIMAS 2025 M.

2 PRIEDAS. 2023–2025 M. PRIEMONIŲ ĮGYVENDINIMO UŽBAIGTUMAS.

3 PRIEDAS. 2023–2025 M. PLANO ĮGYVENDINIMO LYGIS IR UŽDAVINIŲ PASIEKIMAS PAGAL POVEIKIO RODIKLIUS.

4 PRIEDAS. LĖŠŲ PANAUDOJIMO IR EFEKTYVUMO ANALIZĖ 2023–2025 M.

SANTRAUKA

2022–2033 metų Nacionalinė darbotvarkė korupcijos prevencijos klausimais¹ (toliau – Darbotvarkė) yra Lietuvos Respublikos Seimo (toliau – Seimas) patvirtintas ilgalaikis strateginio lygmens dokumentas, nustatantis pagrindines valstybės antikorupcinės politikos kryptis, tikslus ir uždavinius. Darbotvarkė užtikrina Lietuvos antikorupcinės politikos tęstinumą ir orientuojasi į korupcijai atsparios aplinkos kūrimą bei stiprinimą viešajame ir privačiame sektoriuose trimis **kryptimis**:

I Formuoti antikorupcines nuostatas ir plėtoti antikorupcines kompetencijas	II Siekti tvarių, neteisėtai įtakai atsparių politinių, valdymo, administracinių ir finansinių sprendimų bei kokybiškų viešųjų ir administracinių paslaugų	III Siekti veiksmingos korupcijos kontrolės ir nešališko, objektyvaus teisingumo vykdymo bei teisės viršenybės užtikrinimo
--	---	---

Kiekvienai kryptčiai numatyti pažangos uždaviniai, kurių įgyvendinimas detalizuojamas per Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau – Vyriausybė) rengiamus Darbotvarkės įgyvendinimo planus.

2025 m. baigėsi pirmojo **2022–2033 metų nacionalinės darbotvarkės korupcijos prevencijos klausimais įgyvendinimo 2023–2025 metų plano**² (toliau – Planas) terminas, todėl šioje Darbotvarkės įgyvendinimo 2023–2025 m. stebėsenos ir vertinimo ataskaitoje (toliau – Ataskaita) pateikiama ne tik 2025 m. vykdytų priemonių stebėsenos, bet ir viso laikotarpio pažangos apžvalga, planuotų rodiklių pasiekimo vertinimas ir įgyvendintų priemonių efektyvumo analizė.

2025 m. vykdytų Plano priemonių įgyvendinimo stebėsenos duomenys pateikiami šios Ataskaitos 1 priede.

Iš 2025 m. numatytų 35 Plano priemonių, įskaitant testines veiklas (žr. 1 pav.):

- **25 – įgyvendintos**, stebėsenos baigta.
- **7 – įgyvendintos iš dalies**, iš kurių:
 - 🔄 **4 – stebėsenos tęsiama**; ➡ **3 – stebėsenos baigta**.
- **3 – neįgyvendintos**, stebėsenos tęsiama.

2025 m. papildomai buvo tęsiama stebėsenos 8-ių 2023–2024 m. iš dalies įgyvendintų priemonių, iš kurių 2025 m.:

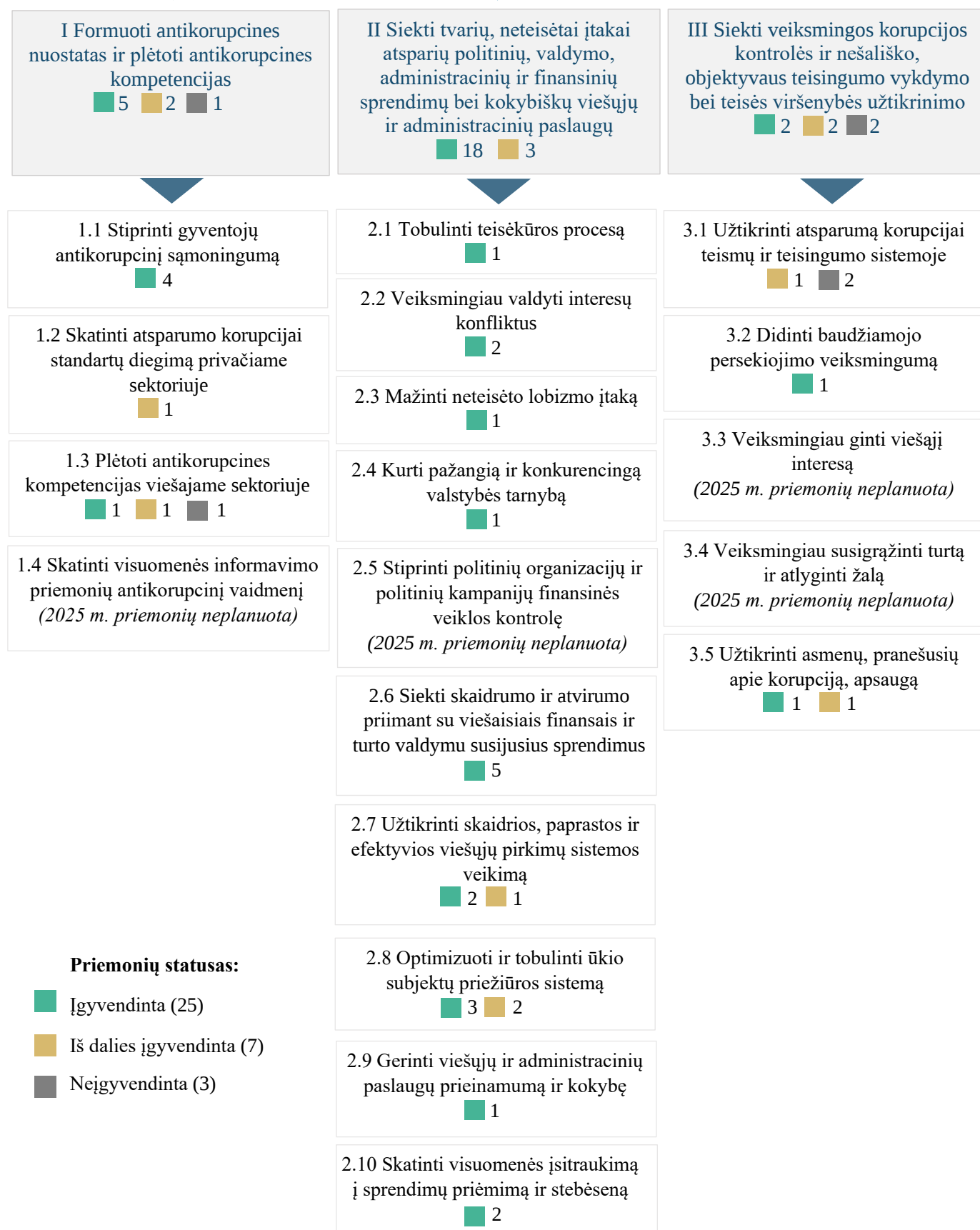
- **1 – įgyvendinta**, stebėsenos baigta;
- **7 – įgyvendintos iš dalies**, iš kurių:
 - 🔄 **6 – stebėsenos tęsiama**; ➡ **1 – stebėsenos baigta**.

¹ Prieiga internete: https://www.stt.lt/data/public/uploads/2022/08/stt_darbotvarke_lt.pdf.

² Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/477f7bc0eb0e11ed9978886e85107ab2>.

1 pav. 2025 m. planuotų 35-ių priemonių (įskaitant testines veiklas) įgyvendinimas

PLANO PRIEMONIŲ ĮGYVENDINIMAS PAGAL KRYPTIS IR PAŽANGOS UŽDAVINIUS

Priemonių statusas:

- Įgyvendinta (25)
- Iš dalies įgyvendinta (7)
- Neįgyvendinta (3)

Įvertinus visas priemones, įskaitant ir tęstines veiklas, **bendras 2023–2025 m. plano priemonių įgyvendinimo lygis pasiekė 88 proc.** Iš 58 unikalių plano priemonių 40 įgyvendinta visiškai, 15 – iš dalies ir 3 – neįgyvendinta. 13 iš dalies įgyvendintų ir neįgyvendintų priemonių stebėseną perkeliama į kitą laikotarpį, siekiant užtikrinti veiksmų tęstinumą ir galutinį rezultatą³.

Vertinant pažangą, Lietuvos korupcijos suvokimo indekso augimas (nuo 60 balų iki 65) rodo, kad tarptautiniu mastu valstybė vertinama kaip nuosekliai stiprinanti korupcijos prevencijos sistemą ir viešojo valdymo kokybę, tačiau nuosaikus augimo tempas kartu rodo, kad pokyčiai vyksta lėčiau nei buvo planuota. Tam įtakos galėjo turėti Plano įgyvendinimo metu išryškėję keli esminiai **iššūkiai**, kurie neleido visiškai pasiekti suplanuotų rezultatų:

- Informacinių technologijų projektai: stebima sudėtingų informacinių sistemų diegimo bei kompleksinių skaitmeninio projektų vykdymo lėtesnė pažanga dėl skirtingų sistemų integracijos, procesų suderinamumo, viešųjų pirkimų procedūrų, kintančių poreikių, teisinių reikalavimų, suinteresuotų dalyvių skaičiaus, poreikio užtikrinti sistemų saugumą, veiklos tęstinumą ir naudotojų pasirengimą dirbti su naujais sprendimais.

- Viešieji pirkimai ir finansavimas: dalis svarbių priemonių įgyvendinta tik iš dalies, kai kurių įgyvendinimas nusikėlė arba iš viso nepradėtas dėl neįvykusių viešųjų pirkimų, negauto ar vėluojančio finansavimo ar alternatyvių finansavimo šaltinių paieškos.

- Personalo kaita ir atsakomybių procesai: sudėtingiau buvo užtikrinti kai kurių priemonių įgyvendinimo tęstinumą, ypač teismų sistemoje, dėl dažnos darbuotojų kaitos bei aiškiai neapibrėžtų vidinių įgyvendinimo procesų bei atsakomybių.

- Teisinio reglamentavimo procesai: sunkumų kilo siekiant sutarimo dėl teisės aktų pakeitimų tarp skirtingų suinteresuotų šalių, todėl teisėkūros procesai užsitęsė, o dalis planuotų sprendimų nebuvo priimti nustatytais terminais.

- Neprivalomas kuriamų skaitmeninių įrankių naudojimas: technologiniai sprendimai kartais nesukūrė laukto poveikio, nes nebuvo užtikrintas privalomas jų naudojimas.

Vertinant pažangą pagal poveikio rodiklius, nustatyta, kad iš 25 numatytų poveikio rodiklių 8 pasiekė tikslines reikšmes. Pagrindinės **pažangą pasiekusios sritys**:

- Verslo aplinka: sumažėjo įmonių vadovų nusiteikimas duoti kyši (nuo 25 proc. iki 16 proc.), o pasirengimas pranešti apie korupciją išaugo beveik dvigubai (nuo 28 proc. iki 52 proc.).

- Baudžiamojo persekiojimo matomumas: padidėjo visuomenės ir verslo tikėjimas sankcijų realumu bei baudžiamojo persekiojimo veiksmingumu.

- Atviri duomenys: Lietuva pasiekė aukštą atvirų duomenų plėtros lygį, užimdama 2-ąją vietą ES pagal atvirų duomenų brandą.

- Visuomenės aktyvumas ir bendras korupcijos paplitimo vertinimas: 44 proc. gyventojų dalyvavo sprendžiant viešuosius vietos reikalus (viršijo 40 proc. tikslą), sumažėjo gyventojų, manančių, kad korupcija Lietuvoje yra paplitusi (nuo 92 proc. iki 80 proc.)

Kitame etape, įskaitant, bet neapsiribojant, papildomo **stiprinimo ar tvaraus pokyčio reikalauja**:

- Visuomenės nuostatų inercija: gyventojų pasirengimas pranešti apie korupciją ir valstybės tarnautojų tolerancija kyšio davimui iš esmės nesikeičia.

³ Vadovaujantis Darbotvarkės įgyvendinimo pažangos stebėsenos ir vertinimo metodikos 10 punktu, neįgyvendintų priemonių vykdymo stebėseną tęsiama ir naujame laikotarpyje; prieiga internete: <https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/9be0e680346a11efbdae558de59136c>.

- Žiniasklaidos antikorupcinio vaidmens stiprinimas: išlieka poreikis spręsti Medijų rėmimo fondo neutralumo, nešališkumo ir finansavimo skaidrumo klausimus, taip pat didinti viešai skelbiamų duomenų apie žiniasklaidos nuosavybę, pajamas ir gaunamą paramą apimtį bei prieinamumą.

- Sprendimų priėmimo atvirumas: suinteresuotų šalių įtrauktis į valstybės valdymą tebėra nepakankama – tik 13 proc. gyventojų mano, kad sprendimai Lietuvoje priimami atvirai.

- Paslaugų efektyvumas: administracinių paslaugų kokybės rodiklis išlieka nepakitęs. Nors paslaugų skaitmeninimas yra būtinas, vien technologinių sprendimų nepakanka – pacientų registracijos įrankio atvejis parodė tinkamo integravimo į procesus, privalomo įrankio naudojimo užtikrinimo ir praktinio taikymo svarbą.

- Viešųjų finansų ir biudžeto skaidrumas: Lietuvos biudžeto skaidrumo indeksas (5,93 balo) reikšmingai atsilieka nuo planuoto tikslo (7,5 balo). Todėl svarbus nuoseklus rodiklio stebėjimas ir proaktyvus informacijos teikimas tarptautiniams vertintojams.

- Verslo atsparumo korupcijai stiprinimas: kadangi dalyvavimas iniciatyvose (pavyzdžiui, „Skaidrumo akademijoje“) yra savanoriškas, tvariam pokyčiui reikalingos ekonominės ar administracinės paskatos, skatinančios verslą diegti skaidrumo standartus.

- Teismų sistemos skaidrinimas: nors atsparumo korupcijai rodikliai teismuose gerėja, būtina užtikrinti sklandų LITEKO II sistemos veikimą, bylų skyrimo modulio praktinį taikymą ir didesnę atsparumą pokyčiams.

- Aplinkos apsaugos procesų skaitmeninimas: svarbu užbaigti poveikio aplinkai vertinimo, taršos leidimų išdavimo ir kontrolės procesų skaitmeninimą, taip pat priimti sprendimus dėl privalomo elektroninio medžioklės lapo naudojimo.

- Viešojo intereso gynimas ir turto susigražinimas: šiose srityse vis dar trūksta poveikio rodiklių ir duomenų, todėl sudėtinga objektyviai įvertinti realų priemonių veiksmingumą, nors pačios priemonės yra įgyvendinamos.

2023–2025 m. plano įgyvendinimui panaudota apie 73 proc. planuotų lėšų – 5,8 mln. Eur iš 8 mln. Eur. Finansavimas buvo skiriamas iš valstybės biudžeto asignavimų bei papildomų šaltinių, tokių kaip Europos Sąjungos fondai ir tarptautinė parama. Didžiausi efektyvumo iššūkiai išryškėjo įgyvendinant sudėtingus informacinių technologijų projektus (pavyzdžiui, pacientų registracijos ir viešųjų pirkimų informacines sistemas), kurios dėl techninių trūkumų, nutrauktų sutarčių su tiekėjais ar nepakankamo institucijų įsitraukimo nesukūrė planuoto poveikio eilių mažinimui ir skaidrumo didinimui, arba priimant reikšmingus sprendimus dėl kuriamo įrankio naudojimo (pavyzdžiui, elektroninio medžioklės lapo įvedimas). Kai kurių svarbių priemonių įgyvendinimą ir jų kuriamą vertę riboja vėluojantis ar neskirtas finansavimas. Vis dėlto institucijos iš esmės demonstravo gebėjimą racionaliai naudoti vidinius resursus ir užtikrinti suplanuotų veiklų tęstinumą.

Atsižvelgiant į 2023–2025 m. plano įgyvendinimo vertinimą ir išryškėjusius iššūkius, tolimesniam **antikorupcinės politikos stiprinimui siūloma**:

1. Stiprinti sisteminių antikorupcinės politikos integravimą į valstybės valdymą. Korupcija yra horizontalus reiškinys, kurio prevencijai didžiausią poveikį daro skirtingų viešosios politikos sričių sąveika. Siekiant tvaraus poveikio, antikorupciniai principai ir tikslai turi būti nuosekliai integruojami į bendrą valstybės valdymą, strateginį planavimą ir viešosios politikos formavimą. Tik suderintas skirtingų strateginių dokumentų, teisinių ir institucinių priemonių veikimas gali užtikrinti reikšmingą poveikį tiek korupcijos prevencijos rodikliams, tiek platesnei viešojo valdymo pažangai. Atsižvelgiant į tai, būtina stiprinti Nacionalinės darbotvarkės korupcijos prevencijos klausimais, Nacionalinio pažangos plano ir kitų strateginių dokumentų suderinamumą bei užtikrinti integruotą požiūrį į pažangos vertinimą.

2. Užtikrinti strateginių tikslų ir išteklių planavimo dermę. Siekiant efektyvaus antikorupcinių priemonių įgyvendinimo, būtina užtikrinti finansinių ir žmogiškųjų išteklių planavimą bei jų suderinamumą su strateginių dokumentų įgyvendinimo laikotarpiais. Vertinimas parodė, kad dalies svarbių priemonių įgyvendinimą riboja vėluojantis arba neskirtas finansavimas. Nesutampantys strateginio planavimo ir biudžeto formavimo ciklai neturėtų tapti kliūtimi nacionalinių strateginių tikslų įgyvendinimui, todėl būtina stiprinti ilgalaikį finansinį planavimą prioritetinių priemonių tęstinumui užtikrinti.

3. Tobulinti rodiklių sistemą ir stiprinti duomenimis grįstą pažangos vertinimą. Didelė nevertintinų rodiklių dalis atskleidžia duomenų trūkumo problemą, kuri riboja galimybes objektyviai įvertinti antikorupcinių priemonių poveikį ir pažangą įgyvendinant Darbotvarkę. Siekiant veiksmingesnės stebėsenos, būtina stiprinti duomenų valdymą ir skatinti atsakingas institucijas numatyti alternatyvius su uždaviniais tiesiogiai susijusius rodiklius.

Pažymėtina, kad Ataskaitos projektas buvo viešai pateiktas visuomenei, pilietinės visuomenės organizacijoms ir verslo atstovams susipažinti bei teikti pastabas ir pasiūlymus⁴. Nevyriausybinių organizacija „Transparency International“ Lietuvos skyrius (TILS) taip pat atkreipia dėmesį į poreikį Darbotvarkės įgyvendinimą labiau grįsti principu „skaidrumas per patirtis“ – įgyvendinančius subjektus skatinant didesnę dėmesį skirti⁵:

- bendruomenės ar įstaigos atstovų įtraukimui į antikorupcinių prioritetų nustatymą, priemonių juos įgyvendinti ir skaidrumo standartų kūrimą, pasirinkimą bei įgyvendinimą;
- pamatuojamų ir įgyvendinamų rezultatų siekimui;
- antikorupcinio pokyčio organizacijos ir sektoriaus lygmenyje matavimui, prioritetą teikiant žmonių antikorupcinio elgesio pokyčiams;
- antikorupcinio pokyčio kūrimui skatinant gerųjų pavyzdžių bendruomenėse kūrimą ir tarpusavio organizacijų bendradarbiavimą ir dalijimąsi duomenimis;
- finansiniams ir žmogiškiesiems ištekliams korupcijos prevencijai organizacijoje ir duomenų apie tai reguliariam rinkimui, sisteminiui ir skelbimui.

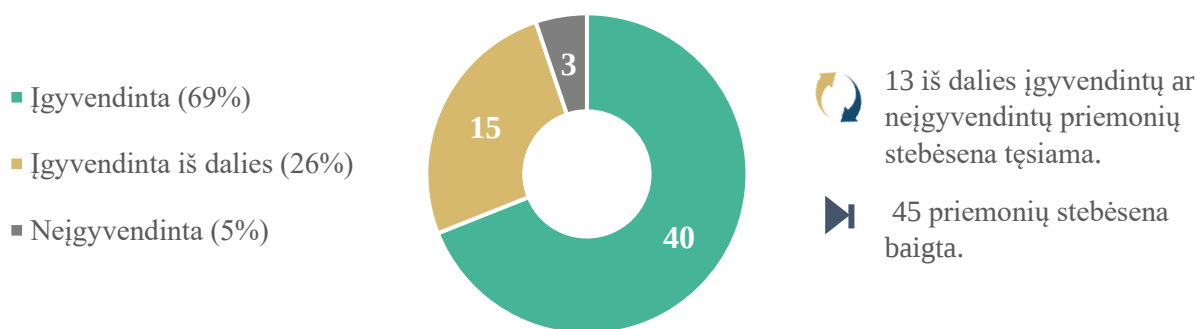
⁴ Prieiga internete: <https://www.stt.lt/naujienos/7464/stt-kviecia-susipazinti-su-preliminariu-nacionalines-darbotvarkes-korupcijos-prevencijos-klausimais-igyvendinimo-pazangos-vertinimu:4238>.

⁵ Kiti TILS pasiūlymai dėl nustatytų stiprintinų sričių (elgsenos pokyčių, sprendimų priėmimo atvirumo, verslo skaidrumo standartų ir žiniasklaidos skaidrumo stiprinimo) pateikti atitinkamuose Ataskaitos skyriuose.

PLANO ĮGYVENDINIMO 2023–2025 m. PAŽANGOS VERTINIMAS

2023–2025 m. Plane iš viso numatytos 58 unikalios priemonės (dalis kurių tęstinės pasikartojančios), iš kurių 40 (69 proc.) visiškai įgyvendintos (žr. 2 pav.). Kiekvienos priemonės įgyvendinimo statusas pagal konkrečius metus ir apibendrintai už visą laikotarpį pateiktas Ataskaitos 2 priede. Pažymėtina, kad tęstinė priemonė laikoma visiškai įgyvendinta, kai visais suplanuotais jos įgyvendinimo metais numatyti rodikliai yra pasiekti, įskaitant ir tuos atvejus, kai rodiklių pasiekimas vėlavo. Tęstinė priemonė laikoma įgyvendinta iš dalies, jei bent vienu ataskaitinių metų rodikliai yra nepasiekti. Priemonė laikoma neįgyvendinta – kai su ja susijusių veiklų nebuvo atlikta.

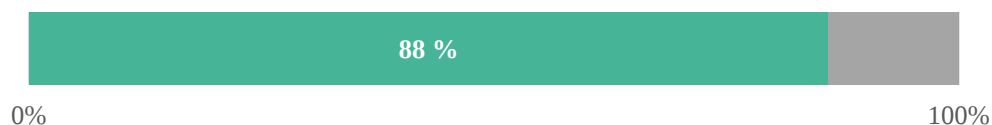
2 pav. 2023–2025 m. 58 priemonių įgyvendinimas ir stebėseną

Nors 2023–2025 m. Planas pasibaigė, iš dalies įgyvendintų ar neįgyvendintų priemonių stebėseną yra tęsiama, siekiant užtikrinti jų galutinį įgyvendinimą, įvertinti pasiektą poveikį ir panaudoti gautas išvagas tolesniam planavimui. Konkrečių priemonių stebėsenos tikslingumas pagrindžiamas Ataskaitos 1 priede šių priemonių aprašymuose. Suvestinė informacija apie kiekvienos priemonės stebėsenos statusą pateikiama 2 priede.

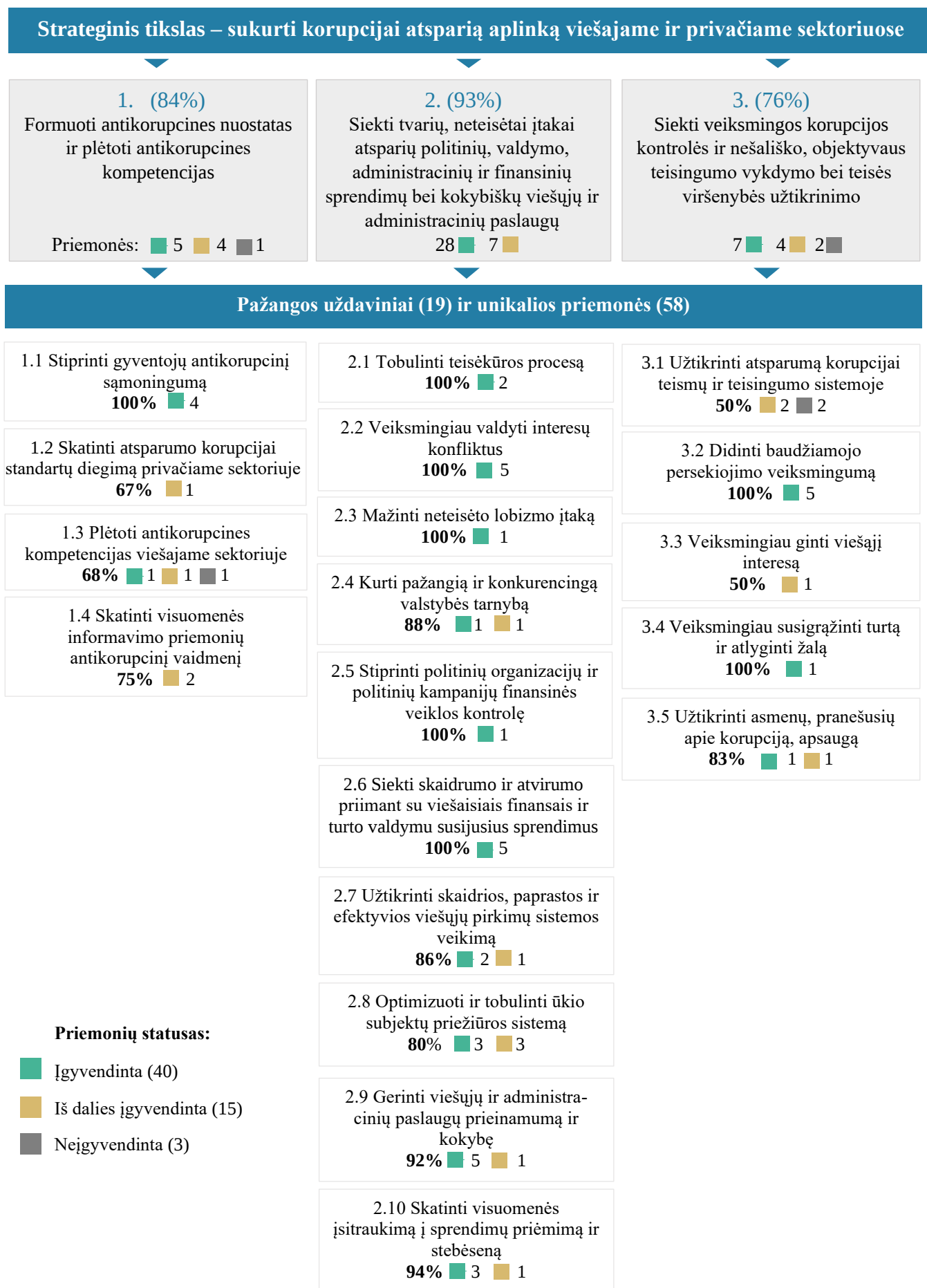
Siekiant įvertinti, kokia apimtimi įgyvendintas Planas, apskaičiuotas bendras priemonių, įskaitant tęsines priemones, įgyvendinimo lygis (žr. 3 pav.).

3 pav. Įgyvendinta 2023–2025 m. planuotų priemonių, įskaitant tęsines, dalis, proc.

Vertinant Darbotvarkės kryptių įgyvendinimo lygį, nustatyta, kad jis siekia 76–93 proc., o atskirų pažangos uždavinių įgyvendinimo lygis svyruoja nuo 50 iki 100 proc. Iš 19 pažangos uždavinių 7 uždaviniai yra įgyvendinti visa apimtimi, t. y. įgyvendintos visos planuotos veiklos. Mažesniu nei 80 proc. įgyvendinamumu pasižymi 5 uždaviniai (žr. 4 pav.).

4 pav. 2023–2025 m. Plano įgyvendinimas pagal pažangos kryptis ir uždavinius, proc.

I kryptis – „Formuoti antikorupcines nuostatas ir plėtoti antikorupcines kompetencijas“

I kryptyje sėkmingiausiai įgyvendintos veiklos, susijusios su antikorupcinio ugdymo integravimu į bendrąjį ugdymą, nepotizmo žalos viešinimu gyventojams, ir viešojo sektoriaus darbuotojų mokymais skaidrumo, sukčiavimo ir interesų konfliktų valdymo temomis, antikorupcinės tematikos įtraukimas į sveikatos mokslų studijų kryptių aprašus. Šios priemonės buvo įgyvendintos arba iš esmės užbaigtos, todėl sudarė pagrindą antikorupcinių žinių ir kompetencijų stiprinimui švietimo sistemoje, visuomenėje ir viešajame sektoriuje.

Daugiau iššūkių kėlė priemonės, kurioms reikėjo platesnių sisteminių, tarpinstitucinių ar testinių pokyčių, didesnio suinteresuotų šalių įsitraukimo, sutarimo dėl teisės aktų pakeitimų, kas lėmė ne pilną jų įgyvendinamumą: privataus sektoriaus įtraukimas į „Skaidrumo akademiją“, mokymai savivaldybių antikorupcijos komisijoms, taip pat medijų rėmimo modelio atnaujinimas bei Viešosios informacijos rengėjų ir skleidėjų informacinė sistemos funkcionalumų plėtra, nepriekaištingos reputacijos reikalavimų profesinio mokymo įstaigų dalininkams nustatymas.

II kryptis – „Siekti tvarių, neteisėtai įtakai atsparių politinių, valdymo, administracinių ir finansinių sprendimų bei kokybiškų viešųjų ir administracinių paslaugų“

II kryptyje didžiausią įgyvendinimo pažangą pasiekusios priemonės susijusios su interesų konfliktų ir lobistinės veiklos valdymo mokymais bei metodinės medžiagos parengimu, politinių kampanijų finansavimo kontrolės mokymais, vidutinės trukmės biudžeto sistemos ir kai kurių viešųjų finansų skaidrumo priemonių tobulinimu, viešųjų pirkimų centralizavimu ir nepatikimų tiekėjų instituto taikymo gerinimu, taip pat pacientų grįžtamojo ryšio, elektroninės registracijos, mokamų sveikatos paslaugų reglamentavimo ir atvirų duomenų sprendimų įgyvendinimu, žemės valdymo skaitmenizavimu.

Pažanga buvo lėtesnė arba buvo tęsiamos sudėtingesnės sisteminės ir skaitmeninio priemonės: viešųjų pirkimų duomenų integralumo ir atvirumo priemonė, Taršos prevencijos informacinė sistema, medžioklės registracijos modulis, ūkio subjektų rizikos vertinimo automatizavimas, sveikatos priežiūros specialistų licencijų reglamentavimo pakeitimai ir vieningo savivaldybių skaidrumą didinančių duomenų rinkinių atvėrimo standarto rengimas.

III kryptis – „Siekti veiksmingos korupcijos kontrolės ir nešališko, objektyvaus teisingumo vykdymo bei teisės viršenybės užtikrinimo“

III kryptyje įgyvendinimo pažangą pasiekė priemonės, susijusios su baudžiamojo persekiojimo ir antikorupcinės sistemos stiprinimu. Atliktos analizės dėl korupcinių bylų tyrimo efektyvumo ir proceso trukmės, sudarytos platesnės teisinės galimybės institucijų imuniteto padaliniais tirti susijusias korupcines nusikalstamas veikas, parengtas veiksmų planas dėl Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos rekomendacijų įgyvendinimo kovos su užsienio pareigūnų papirkinėjimu srityje. Organizuoti mokymai ikiteisminio tyrimo pareigūnams, prokurorams ir teisėjams, skirti stiprinti kompetencijas juridinių asmenų baudžiamosios atsakomybės, turto susigrąžinimo ir tarptautinio bendradarbiavimo srityse. Įgyvendintos ir pranešėjų apsaugos stiprinimo priemonės – atliktas įstatymo praktinio taikymo vertinimas, vykdyta metodinė pagalba bei viešinimo veiklos. Atlikta valstybės naudai išieškotino turto administravimo sistemos analizė bei sprendimų dėl informacinių sistemų tobulinimo parengimas.

Dalis priemonių buvo įgyvendintos tik iš dalies arba tęsiamos. Tarp jų – korupcijai atsparios teismų sistemos kūrimas ir Lietuvos teismų informacinės sistemos modernizavimas, nusišalinimo instituto bylų paskirstymo klausimais taikymo analizė, viešojo intereso gynimo proceso vertinimas ministerijų valdymo srityse, atlygio už vertingą informaciją apie korupcines veikas sistema asmenims, neturintiems oficialaus pranešėjo statuso.

Įgyvendinimo reikalauja priemonės, susijusios su teismų procesų efektyvumu – teismo posėdžių organizavimo ir proceso vilkinimo mažinimo analize ir tobulinimo priemonėmis, LITEKO duomenų pasiekiamumo analize.

DARBOTVARKĖS ĮGYVENDINIMO RODIKLIŲ PASIEKIMAS IR POKYČIAI

Darbotvarkės įgyvendinimo ir pokyčio vertinimui numatyti 3 stebėsenos ir 25 poveikio rodikliai.

Vertinant Darbotvarkės stebėsenos rodiklius, stebima jų dinamika⁶ (žr. 5 pav.), rodanti skirtingą pažangą korupcijos prevencijos srityje. Visuomenės požiūris į kyšių toleravimą iš esmės nekinta ir išlieka reikšmingai nutolęs nuo siektino lygio, kas signalizuoja apie ribotą prevencinių priemonių poveikį vertybinėms nuostatomis. Tuo tarpu tarptautiniai vertinimai fiksuoja nuosaikų, bet nuoseklų gerėjimą – korupcijos suvokimo indeksas auga, nors tikslinės reikšmės dar nepasiektos. Korupcijos kontrolės indekso didėjimas, atitinkantis planuotą +5 balų augimą, rodo teigiamus priemonių rezultatus, tačiau dėl metodikos pokyčių šis vertinimas turėtų būti interpretuojamas atsargiai.

5 pav. Darbotvarkės stebėsenos rodikliai

Darbotvarkės stebėsenos rodiklio pavadinimas	2020 m.	Rezultatas 2025 m.	Tikslas 2025 m.	Pasiekimo vertinimas
Gyventojų, manančių, kad kyšis padeda spręsti problemas, dalis, procentais	71	69	40	Tikslas nepasiektas – pokytis statistškai nereikšmingas, išlieka didelis atotrūkis nuo siektinos reikšmės.
Korupcijos suvokimo indeksas, balais	60	65	70	Tikslas nepasiektas – rodiklis nuosekliai gerėjo, tačiau nepasiekė nustatytos tikslinės reikšmės.
Korupcijos kontrolės indeksas, balais	75 (2019 m.)	–	80 (2025 m.)	Dėl atnaujintos metodikos pirminė tikslinė reikšmė nėra tiesiogiai palyginama, tačiau pagal naujausius duomenis užfiksuotas planuotas +5 balų indekso augimas, todėl pokytis laikomas pasiektu.
(pirminis) (atnaujintas)	63 (2019 m.)	68 (2024 m.)	–	

Strateginiu lygmeniu išlieka aktualus Darbotvarkės ir Nacionalinio pažangos plano⁷ darnumo bei integralumo klausimas. Darbotvarkės stebėsenos rodikliai buvo patvirtinti kaip atitinkantys Nacionalinio pažangos plano bendruosius stebėsenos rodiklius, tačiau pastarąjį atnaujinus⁸ šie rodikliai nebėra integruoti į bendrą valstybės pažangos vertinimo sistemą. Dėl to susidaro fragmentiškumas, mažinantis galimybes pasiekti suplanuotus rezultatus net ir užtikrinant tinkamą Darbotvarkės įgyvendinimą.

Pažymėtina, kad korupcija yra horizontalaus pobūdžio reiškinys, kurio prevencijai didžiausią poveikį daro skirtingų viešosios politikos sričių sąveika, todėl jos prevencija gali būti veiksminga tik tuomet, kai yra sistemiškai integruota į bendrą valstybės valdymą, o ne įgyvendinama kaip atskira veiklos kryptis. Tik integruotas, kelių strateginių dokumentų veikimas, apimantis teisinius ir institucinius pokyčius, nuoseklų įgyvendinimą bei tarptautinio įvaizdžio stiprinimą, gali turėti reikšmingą poveikį rodikliams ir bendrai šalies pažangai tiek korupcijos prevencijos, tiek viešojo valdymo srityse. Atsižvelgiant į tai, būtina stiprinti strateginių dokumentų suderinamumą ir užtikrinti integruotą požiūrį į korupcijos prevenciją bei pažangos vertinimą.

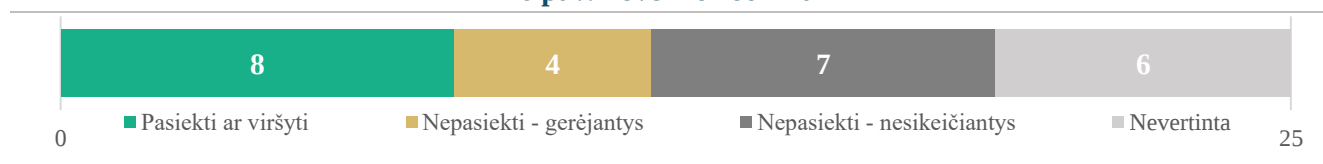
⁶ Žalia spalva žymimi pasiekti ar viršyti rodikliai, auksinė – nepasiekti, bet gerėjantys rodikliai, pilka – nepasiekti, nepakitę ar nevertinami rodikliai.

⁷ Patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 9 d. nutarimu Nr. 998. Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/c1259440f7dd11eab72ddb4a109da1b5?jfwid=->

⁸ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2024 m. spalio 30 d. nutarimas Nr. 938. Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/549094d59da911ef955ff95815eb5ce5?jfwid=->.

Be Darbotvarkės bendrųjų stebėsenos rodiklių, pažangos stebėsenai numatyti 25 poveikio rodikliai⁹, atskleidžiantys tiek pasiektus tikslus ir teigiamus pokyčius, tiek iššūkius (apibendrintai žr. 6 pav.).

6 pav. Poveikio rodikliai

Teigiamas pokytis fiksuojamas 8 poveikio rodikliuose (žr. 7 pav.). Ryškiausia pažanga matoma verslo aplinkoje: mažėja įmonių vadovų, nusiteikusių duoti kyšį, dalis, o kartu didėja pasirengimas pranešti apie korupciją. Tai rodo stiprėjančias skaidrumo nuostatas ir didėjančią netolerancijos korupcijai lygį verslo sektoriuje. Taip pat stiprėja pasitikėjimas instituciniu atsaku į korupciją – didėja verslo atstovų lūkestis dėl realiai taikomų sankcijų ir gyventojų įsitikinimas, kad korupcijos bylose egzistuoja veiksmingi baudžiamojo persekiojimo pavyzdžiai. Šios tendencijos rodo didėjančią pasitikėjimą teisėsaugos ir kontrolės institucijų veiksmingumu. Papildomai fiksuojama pažanga atvirų duomenų srityje, kuri prisideda prie didesnio informacijos prieinamumo ir pakartotinio naudojimo galimybių. Tuo tarpu visuomenės nuostatų kaita išlieka lėtesnė: nors mažėja gyventojų, manančių, kad korupcija yra plačiai paplitusi, ir didėja pilietinis įsitraukimas, šie pokyčiai yra nuosaikesni.

7 pav. Pasiekti ar viršyti rodikliai (8)

Poveikio rodiklio pavadinimas	2020 m.	Rezultatas 2025 m.	Tikslas 2025 m.	Šaltinis
Gyventojų, manančių, kad korupcija Lietuvoje yra paplitusi, dalis, procentais	92 2019 m.	80	84	Apklaustos „Eurobarometras“ duomenys
Įmonių vadovų, nusiteikusių duoti kyšį sprendžiant problemas, dalis, procentais	25	16	20	Tyrimo „Lietuvos korupcijos žemėlapis“ duomenys
Įmonių vadovų, kurie praneštų apie korupciją, dalis, procentais	28	52	35	Tyrimo „Lietuvos korupcijos žemėlapis“ duomenys
Įmonių vadovų, manančių, kad žiniasklaidos priemonės Lietuvoje yra labai skaidrios arba skaidrios, dalies didėjimas, procentiniais punktais, skaičiuojant nuo prieš tai buvusios reikšmės	nevertinta	45	5	Tyrimo „Lietuvos korupcijos žemėlapis“ duomenys
Verslo atstovų, manančių, kad korupcinio pobūdžio nusikalstamą veiką padariusiam verslui arba jo atstovui bus skirta didelė bausmė ar įkalinimas, dalis, procentais	26 2019 m.	43	33	Apklaustos „Eurobarometras“ duomenys
Gyventojų, manančių, kad valstybėje yra pakankamai gerų baudžiamojo persekiojimo pavyzdžių, atgrasančių nuo korupcijos, dalis, procentais	34	45	40	Apklaustos „Eurobarometras“ duomenys
Gyventojų, per paskutinius 12 mėn. dalyvavusių sprendžiant viešuosius vietos reikalus, dalis, procentais	37 2019 m.	44	40	LR vidaus reikalų ministerijos atliekamo gyventojų pasitikėjimo valstybės ir savivaldybių institucijomis ir įstaigomis bei aptarnavimo kokybės vertinimo duomenys
Atvirų, naudingų ir pakartotinai naudojamų duomenų indeksas	0,35	0,64	0,6	Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos „OurData Index“ duomenys

Dalies rodiklių tikslai nepasiekti, tačiau fiksuojama gerėjimo kryptis (žr. 8 pav.). Gyventojų nusiteikimas duoti kyšį mažėja – žmonės vis dažniau suvokia, kad taip elgtis neteisinga, tačiau išlieka

⁹ Numatyti 2022–2033 metų nacionalinės darbotvarkės korupcijos prevencijos klausimais 2 priede. Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/2b941d30eb0e11eda305cb3bdf2af4d8?jfwid=2r1mkfzc>.

santykiškai aukštas – vis dar kas antras gyventojas nusiteikęs duoti kyšį sprendžiant problemas. Valstybės tarnautojų, linkusių pranešti apie korupciją, dalis didėja, kas rodo stiprėjantį institucijų vidinį atsparumą korupcijai bei augantį pasitikėjimą pranešimo mechanizmais. Tuo tarpu pranešėjų aktyvumo augimas rodo, kad nors informacijos teikimas prokuratūrai didėja, tempas yra lėtesnis nei tikėtasi. Tai gali signalizuoti apie vis dar egzistuojančias kliūti – nepakankamą pasitikėjimą apsauga, informuotumo stoką ar baimę dėl galimų pasekmių. Konsultavimosi priimant svarbius valstybės sprendimus rodiklis taip pat gerėja, tačiau pažanga sprendimų priėmimo atvirumo srityje dar nepakankama.

8 pav. Nepasiekti, bet gerėjantys rodikliai (4)

Poveikio rodiklio pavadinimas	2020 m.	Rezultatas 2025 m.	Tikslas 2025 m.	Šaltinis
Gyventojų, nusiteikusių duoti kyšį sprendžiant problemas, dalis, procentais	60	53	50	Tyrimo „Lietuvos korupcijos žemėlapis“ duomenys
Valstybės tarnautojų, kurie praneštų apie korupcijos atvejį, dalis, procentais	53	63	64	Tyrimo „Lietuvos korupcijos žemėlapis“ duomenys
Prokuratūrai informaciją pagal Lietuvos Respublikos pranešėjų apsaugos įstatymą pateikusių asmenų skaičiaus didėjimas, procentiniais punktais, skaičiuojant nuo prieš tai buvusios reikšmės	81	3,7	5	Generalinės prokuratūros duomenys
Konsultavimosi priimant svarbius valstybės sprendimus rodiklis	3,56 ¹⁰	4,05	4,45	„Varieties of Democracy Institute“ duomenys

7 poveikio rodikliuose situacija iš esmės nekinta arba pokyčiai statistiškai nereikšmingi (žr. 9 pav.). Nors gyventojų nusiteikusių duoti kyšį mažėja, tačiau nekintanti kyšininkavimo patirtis reiškia, kad realiose situacijose elgesys nesikeičia. Gyventojų pasirengimas pranešti apie korupciją taip pat išlieka nepakitęs, kas rodo ribotą visuomenės įsitraukimą į antikorupcinę veiklą.

Valstybės tarnautojų, kurie vis dar mato kyšį kaip galimą problemų sprendimą, nemažėja. Tai rodo toleranciją korupciniam elgesiui ir signalizuoja apie nepakankamą pažangą stiprinant viešojo sektoriaus atsparumą korupcijai.

Nepasiekti rodikliai, susiję su sprendimų priėmimo atvirumu, administracinių paslaugų efektyvumu, šalies biudžeto skaidrumu signalizuoja pažangos stoką viešojo valdymo skaidrumo ir kokybės srityse. Bendras vaizdas rodo, kad šiose srityse reikalingos papildomos ir tikslingesnės priemonės, galinčios paskatinti reikšmingesnius pokyčius.

9 pav. Nepasiekti rodikliai (7)

Poveikio rodiklio pavadinimas	2020 m.	Rezultatas 2025 m.	Tikslas 2025 m.	Šaltinis
Gyventojų, per pastaruosius 12 mėn. davusių kyšį, dalis, procentais	9	11	7	Tyrimo „Lietuvos korupcijos žemėlapis“ duomenys
Valstybės tarnautojų, nusiteikusių duoti kyšį sprendžiant problemas, dalis, procentais	15	17	11	Tyrimo „Lietuvos korupcijos žemėlapis“ duomenys
Gyventojų, kurie praneštų apie korupcijos atvejį, dalis, procentais	19	19	26	Tyrimo „Lietuvos korupcijos žemėlapis“ duomenys
Korupcijos paplitimas žiniasklaidoje, balais	3,88 ¹¹	3,88	3,92	„Varieties of Democracy Institute“ duomenys

¹⁰ Darbotvarkės 2 priede nurodyta neteisinga reikšmė 4,31, neatitinkanti tyrime naudojamos skalės. 2020 m. rodiklio reikšmė – 3,56.

¹¹ Plane rodiklio reikšmė 3,89. Tyrimo metodika peržiūrima kasmet, todėl pasirodžius naujiems duomenims šiek tiek gali kisti ankstesnių metų įverčiai. Minimaliai keitėsi 2020 m. vertė – buvo 3,89, naujausiais duomenimis – 3,88.

Respondentų, manančių, kad sprendimų priėmimas Lietuvoje yra labai atviras arba atviras, dalis, procentais	14	13	23	Tyrimo „Lietuvos korupcijos žemėlapis“ duomenys
Lietuvos biudžeto skaidrumo indeksas, balais	5,93	5,93	7,5	„Budget Transparency“ duomenys, remiantis „Index of Public Integrity“ duomenų baze
Administracinių paslaugų teikimo ir aptarnavimo efektyvumo koeficientas, balais	0,89	0,88	0,9	Vidaus reikalų ministerijos atliekamo gyventojų pasitikėjimo valstybės ir savivaldybių institucijomis ir įstaigomis bei aptarnavimo kokybės vertinimo duomenys

6 rodiklių analizė negalima dėl nepakankamų arba nefiksuotų 2025 m. duomenų, todėl neįmanoma įvertinti jų pokyčio ar pažangos (žr. 10 pav.). Dalis rodiklių turi tik pradines ir tikslines reikšmes, bet neturi faktinių rezultatų, o kiti iš viso neturi palyginamos istorijos. Tai rodo esamas duomenų rinkimo ir pokyčio matavimo spragas, kurios riboja galimybes objektyviai vertinti antikorupcinės politikos efektyvumą ir mažina įrodymais grįsto sprendimų priėmimo kokybę.

10 pav. Nevertintini rodikliai (6)

Poveikio rodiklio pavadinimas	2020 m.	Rezultatas 2025 m.	Tikslas 2025 m.	Šaltinis
Viešųjų pirkimų iš vieno tiekėjo dalis, procentais ¹²	28	-	22	Europos Komisijos vertinimo „Single Market Scoreboard: Public Procurement Performance“ duomenys
Kryžminio lobistinės veiklos deklaravimo skaičiaus didėjimas, procentiniais punktais, skaičiuojant nuo prieš tai buvusios reikšmės ¹³	nevertinta	-	5	Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos duomenys
Išankstinių rekomendacijų dėl interesų konfliktų valdymo ir nusišalinimų nuo galimo interesų konflikto viešajame sektoriuje skaičius ¹⁴	9 027	-	9 500	Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos duomenys
Valdžios reguliavimo naštos, tenkančios verslui, rodiklis, balais ¹⁵	38	-	48	Pasaulio konkurencingumo ataskaitos duomenys
Viešąjį interesą ginančių institucijų kreipimusi į teismą, kad būtų apgintas viešasis interesas civilinė ir administracine tvarka, skaičiaus didėjimas, procentiniais punktais, skaičiuojant nuo prieš tai buvusios reikšmės ¹⁶	nevertinta	-	5	Nacionalinės teismų administracijos duomenys
Išieškoto turto korupcinio pobūdžio bylose dalies didėjimas nuo teismo priteistos sumos, procentiniais punktais, skaičiuojant nuo prieš tai buvusios reikšmės ¹⁷	nevertinta	-	5	Ikiteisminio tyrimo įstaigų, LR specialiųjų tyrimų tarnybos, LR generalinės prokuratūros, Nacionalinės teismų administracijos duomenys

Stebėsenos laikotarpiu matoma nevienoda poveikio rodiklių dinamika: reikšmingiausia pažanga fiksuojama verslo elgsenos, institucinio atsako į korupciją stiprinimo ir atvirų duomenų prieinamumo srityse, kur didėja skaidrumo nuostatos, pranešimų apie korupciją potencialas ir pasitikėjimas sankcijų

¹² Rodiklis nebefiksuojamas.

¹³ VTEK duomenimis, rodiklis tapo neaktualus.

¹⁴ VTEK duomenimis, rodiklis tapo neaktualus.

¹⁵ Viešai rodiklis nebėra prieinamas.

¹⁶ Duomenys nefiksuojami.

¹⁷ Duomenys nefiksuojami.

sistema. Tuo tarpu visuomenės nuostatų ir dalyvavimo viešajame gyvenime rodikliai keičiasi lėčiau ir išlieka labiau inertiški, rodydami ribotą pilietinio įsitraukimo augimą. Dalies rodiklių nepasiekimas ar stagnacija išryškina išliekančius iššūkius viešojo valdymo skaidrumo, administracinio efektyvumo ir atviro sprendimų priėmimo srityse. Be to, nevertintinų rodiklių grupė atskleidžia duomenų trūkumo problemą, kuri riboja galimybes visapusiškai įvertinti antikorupcinių priemonių poveikį.

PLANO ĮGYVENDINIMAS IR POKYČIAI PAGAL PAŽANGOS UŽDAVINIUS

Pažangos uždavinių įgyvendinimas vertinamas pagal jiems suplanuotų priemonių įvykdymą, o rezultatai – pagal jiems priskirtų poveikio rodiklių pasiekimą. Pokyčiui nustatyti lyginamos 2020 m. pradinės, 2025 m. siektinos ir faktinės rodiklių reikšmės, taip pat vertinamos uždavinių ir rodiklių tarpusavio priklausomybės (žr. Ataskaitos 3 priedą). Vertinimo metu išskirti šie pokyčio atvejai:

- **Teigiamas pokytis**, kai uždaviniams priskirtų poveikio rodiklių tikslinės reikšmės pasiektos.
- **Iš dalies teigiamas**, kai to paties uždavinio vieno rodiklio tikslinės reikšmės pasiektos, o kitos ne.
- **Nepakankamas arba nefiksuojamas pokytis**, kai tikslinės reikšmės nepasiektos arba faktinės reikšmės rodo esminio pokyčio nebuvimą.
- **Pokytis nevertinamas**, kai jo negalima nustatyti dėl duomenų trūkumo.

Atkreiptinas dėmesys, kad kai kurių uždavinių rezultatai turėtų būti vertinami atsargiai. Abejonių kelia atvejai, kai rodikliai tik netiesiogiai susiję su uždaviniu, yra priskirti keliems uždaviniams arba nėra pakankamai jautrūs konkrečių priemonių poveikiui įvertinti. Vertinimas taip pat turėtų būti atsargesnis tais atvejais, kai priemonės nėra visiškai įgyvendintos arba uždaviniui numatyta tik viena priemonė, tačiau, nepaisant to, uždaviniui priskirti rodikliai jau yra pasiekti. Tokiais atvejais nėra pakankamo pagrindo vienareikšmiškai teigti, kad pasiektus rezultatus nulėmė būtent Plane numatytos priemonės. Be to, kai veiklos baigiamos paskutiniaisiais Plano metais, jų poveikis gali pasireikšti vėliau, todėl tam tikriems pokyčiams įsitvirtinti gali reikėti ilgesnio laikotarpio.

Atlikus visų Darbotvarkės kryptių analizę, išskiriamos šios esminės įžvalgos:

- Priemonių įgyvendinimo pažanga yra didesnė nei pasiektas poveikis. Visose kryptyse matyti, kad nemaža dalis veiklų įgyvendinta, tačiau poveikio rodikliai ne visada rodo proporcingus pokyčius. Tai leidžia daryti išvadą, kad priemonių įvykdymas savaime neužtikrina realaus poveikio antikorupcinėms nuostatoms, elgsenai, sprendimų skaidrumui ar korupcijos kontrolės veiksmingumui.
- Stipriausia pažanga fiksuojama privačiame sektoriuje, bendro korupcijos paplitimo suvokimo mažėjimo, duomenų atvėrimo ir baudžiamojo persekiojimo matomumo srityse. Teigiami pokyčiai matomi įmonių vadovų antikorupcinėse nuostatose, gyventojų korupcijos paplitimo vertinime, atvirų duomenų srityje ir visuomenės bei verslo tikėjime baudžiamojo persekiojimo atgrasomuoju poveikiu.
- Elgsenos pokyčiai išlieka vienu didžiausių iššūkių. Gyventojų ir valstybės tarnautojų pasirengimas pranešti apie korupciją, nusiteikimas duoti kyšį ir faktinis kyšio davimas daugeliu atvejų nepasiekė siektinų reikšmių. Tai rodo, kad informavimo, mokymų ir sąmoningumo didinimo priemonės kol kas nepakankamai atsispindi praktinėje elgsenoje.
- Sprendimų priėmimo atvirumas, paslaugų efektyvumas ir viešųjų finansų skaidrumas išlieka silpnesnės sritys. Nors įgyvendinta daug II krypties priemonių, sprendimų priėmimo atvirumo vertinimas tebėra žemas, administracinių paslaugų teikimo efektyvumas iš esmės negerėja, o biudžeto skaidrumo rodiklis 2025 m. reikšmingai atsiliko nuo siektinos reikšmės.
- Baudžiamojo persekiojimo srityje poveikio rodikliai gerėja, tačiau priežastinis ryšys vertintinas atsargiai. Rodikliai rodo didesnę baudžiamojo persekiojimo atgrasomojo poveikio

matomumą, tačiau kai kurie jų priskirti keliems uždaviniams, o rezultatams galėjo turėti įtakos ir platesni teisėsaugos, teisingumo sistemos ar viešosios komunikacijos veiksniai.

- Dalis rodiklių nėra pakankamai tinkami konkrečių uždavinių poveikiui matuoti. Kai kurie rodikliai yra pernelyg bendro pobūdžio, priskirti keliems uždaviniams arba tik netiesiogiai susiję su vertinama sritimi, pavyzdžiui, teisėkūros kokybe, valstybės tarnybos konkurencingumu, politinių kampanijų finansų kontrole, ūkio subjektų priežiūra ar žiniasklaidos antikorupciniu vaidmeniu.

- Kai kurių uždavinių pažangos neįmanoma įvertinti dėl nematuojamų ar nebeaktualių rodiklių. Tai ypač riboja viešojo intereso gynimo, turto susigrąžinimo, viešųjų pirkimų ir neteisėto lobizmo poveikio vertinimą. Tokiais atvejais galima vertinti tik priemonių įgyvendinimą, bet ne realų rezultatą.

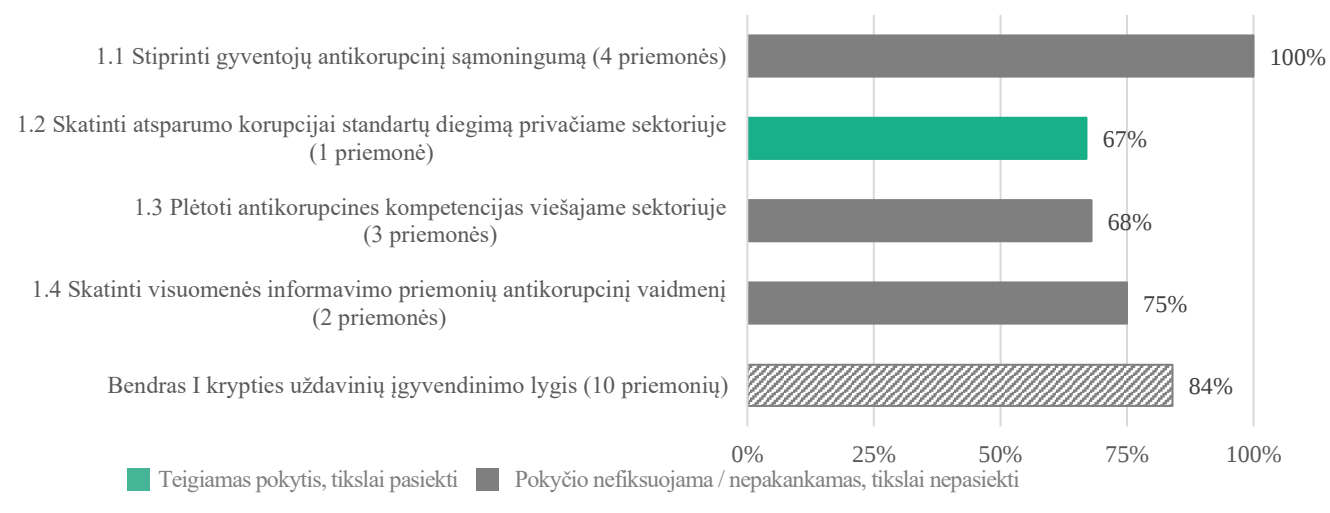
- Sudėtingesnės sisteminės, informacinių technologijų ir tarpinstitucinės priemonės dažniau atsiliko. Geriau sekėsi įgyvendinti mokymų, metodinės pagalbos, analizės ir teisinio reguliavimo priemonės, o daugiau sunkumų kilo diegiant informacines sistemas, duomenų sprendimus, kompleksinius skaitmeninio projektus ir priemones, reikalaujančias kelių institucijų koordinavimo.

- Nuostatų ir elgsenos pokyčiams gali reikėti ilgesnio laikotarpio. Dalis veiklų baigtos vėlyvuoju Plano laikotarpiu, todėl jų poveikis gali dar nebūti pilnai atsispindėjęs rodikliuose. Tai ypač aktualu antikorupcinio sąmoningumo, pranešimo apie korupciją, pranešėjų apsaugos ir pasitikėjimo institucijomis srityse.

I kryptis – „Formuoti antikorupcines nuostatas ir plėtoti antikorupcines kompetencijas“

I krypties įgyvendinimo lygis siekia 84 proc. Iš keturių uždavinių pagal rodiklius pasiektas privataus sektoriaus atsparumo korupcijai standartų diegimo uždavinys, o gyventojų antikorupcinio sąmoningumo, viešojo sektoriaus antikorupcinių kompetencijų ir visuomenės informavimo priemonių antikorupcinio vaidmens stiprinimo rezultatai nepasiekė nustatytų tikslų (žr. 11 pav.). Tai leidžia daryti išvadą, kad vertinamu laikotarpiu veiklų įgyvendinimas savaime neužtikrino pakankamo poveikio antikorupcinėms nuostatomis, pasirengimui pranešti apie korupciją ir elgsenos pokyčiams.

11 pav. I krypties pažangos uždavinių įgyvendinimas (proc.) ir pokyčiai

Teigiami pokyčiai ryškiausiai matomi privačiame sektoriuje, kur abu poveikio rodikliai viršijo siektinas reikšmes – sumažėjo įmonių vadovų nusiteikimas duoti kyši, taip pat reikšmingai padidėjo pasirengimas pranešti apie korupcijos atvejus¹⁸. Vis dėlto šio rezultato priežastinis ryšys su Plane

¹⁸ Įmonių vadovų, nusiteikusių duoti kyši sprendžiant problemas, dalis: 25 proc. – 2020 m., 16 proc. – 2025 m., siekta 20 proc.; Įmonių vadovų, kurie praneštų apie korupciją, dalis: 28 proc. – 2020 m., 52 proc. – 2025 m., siekta 35 proc.

numatyta priemone vertintinas atsargiai, nes uždaviniui buvo numatyta tik viena tęstinė priemonė, kuri įgyvendinta iš dalies. Tikėtina, kad teigiamiems rezultatams įtakos turėjo ir kitos įgyvendinamos, tačiau Plane nenumatytos veiklos, nukreiptos į privataus sektoriaus skaidrumo didinimą.

Viešojo sektoriaus ir visuomenės antikorpupcinė pažanga ir toliau reikalauja nuoseklaus dėmesio: gyventojų ir valstybės tarnautojų pasirengimo pranešti rodikliai¹⁹ nepasiekė tikslų, o kyšininkavimo tolerancijos ir faktinio kyšio davimo rodikliai²⁰ rodo, kad elgsenos pokyčiai išlieka esminiu iššūkiu.

I krypties rezultatai rodo, kad antikorpupcinių nuostatų ir kompetencijų formavimas turi būti nuolatinis procesas, galimai reikalaujantis priemonių. Svarbu stiprinti ne tik informavimo ir mokymo veiklas, bet ir jų kryptingumą, tikslinių grupių pasiekimą bei poveikio matavimą.

Siekiant įgyvendinti I krypties uždavinius kitame etape – Darbotvarkės 2026–2029 m. plane²¹ numatyta:

- Gyventojų sąmoningumo didinimas per švietimą: numatyta parengti metodinę priemonę mokytojams (ikimokyklinio–pradinio ugdymo), organizuoti pedagogų kvalifikacijos kėlimą bei vykdyti socialines kampanijas, ypatingą dėmesį skiriant sveikatos apsaugos sektoriui.
- „Dovanų politikos“ aiškumas: siekiama mokymų pagalba didinti visuomenės ir ministerijų darbuotojų supratimą apie skirtį tarp kyšio ir teisėtos dovanos bei mažinti neoficialų atsilyginimą.
- Atsparumo skatinimas privačiame sektoriuje: planuojami kasmetiniai mokymai auditoriams bei vertinamos galimybės sukurti ekonomines ar administracines skatinimo priemones, kurios motyvuotų verslą diegti antikorpupcinius standartus.
- Kompetencijų stiprinimas viešajame sektoriuje: bus rengiamos gairės sisteminiam rizikų vertinimui, diegiamas specializuotas korupcijos rizikų valdymo modelis (SFRA) krašto apsaugos sistemoje bei stiprinamas diplomatų ir Užsienio reikalų ministerijos darbuotojų antikorpupcinis parengimas.
- Žiniasklaidos veiklos skaidrumas: numatyta modernizuoti informacines sistemas, užtikrinant viešą prieigą prie duomenų apie viešosios informacijos rengėjų nuosavybę, pajamas ir gaunamą paramą.

“Transparency International“ Lietuvos skyrius

Atsižvelgiant į tai, kad elgsena keičiasi lėtai, gyventojų pasirengimas pranešti apie korupciją ir kyšio davimo patirtis iš esmės nesikeičia, o dalis valstybės tarnautojų vis dar toleruoja kyšį kaip galimą problemų sprendimo būdą, siūloma:

- *Elgseną pradėti keisti nuo mokyklos suolo ir skatinti mokyklas bei aukštojo mokslo įstaigas imtis akademinį sąžiningumą bei pilietinį ir finansinį raštingumą stiprinančių iniciatyvų (pvz., išbandyti sąžiningumo pasižadėjimus, dalyvaujamojo biudžeto iniciatyvas ir kt.), įtraukiant savo bendruomenės narius į šių priemonių kūrimą, periodiškai informuojant apie daromą pažangą arba jos stoką bei skiriant tam tikrą savo biudžeto dalį šioms iniciatyvoms.*

- *Stiprinti kokybišką gyventojų į(si)traukimą į sprendimų priėmimą išbandant bei tobulinant demokratinio ugdymo veiklas (dalyvaujamuosius biudžetus, piliečių asamblėjas ir kt.), sistemiškai rinkti informaciją ir duomenis apie jų įgyvendinimą bei gerąsias praktikas.*

- *Skatinti įstaigas siekti konkrečių ir pamatuojamų antikorpupcinių tikslų, gerinant paslaugų kokybę bei renkant reprezentatyvius duomenis apie įstaigų veiklą, remiantis klientų grįžtamojo ryšiu.*

¹⁹ Gyventojų, kurie praneštų apie korupcijos atvejį, dalis 19 proc. – 2020 m., 16 proc. – 2025 m., siekta 26 proc.; Valstybės tarnautojų, kurie praneštų apie korupcijos atvejį, dalis: 53 proc. – 2020 m., 63 proc. – 2025 m., siekta 64 proc.

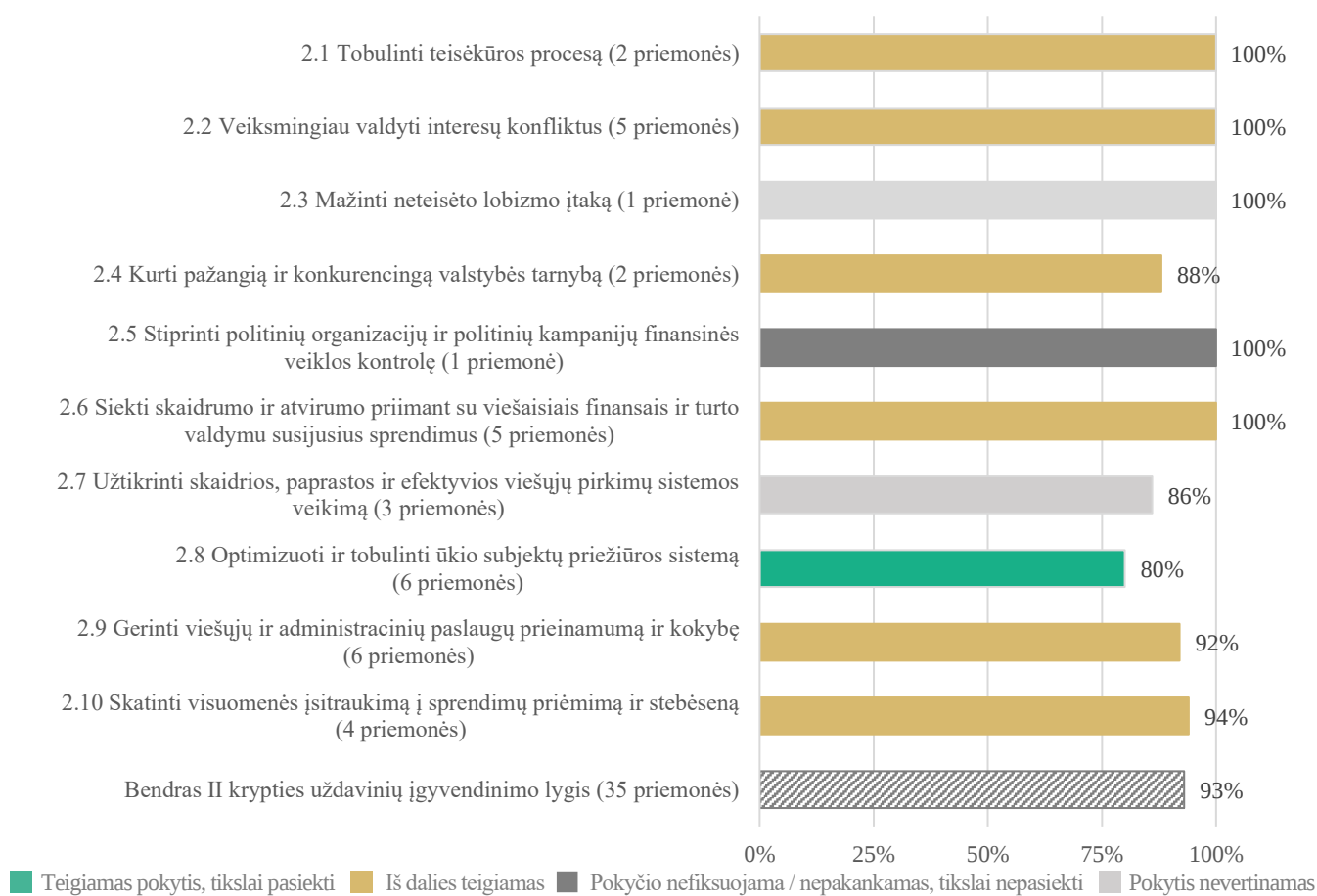
²⁰ Gyventojų, nusiteikusių duoti kyšį sprendžiant problemas, dalis: 60 proc. – 2020 m., 53 proc. – 2025 m., siekta 50 proc. Gyventojų, per pastaruosius 12 mėn. davusių kyšį, dalis: 9 proc. – 2020 m.; 11 proc. – 2025 m., siekta 7 proc.; Valstybės tarnautojų, nusiteikusių duoti kyšį sprendžiant problemas, dalis: 15 proc. – 2020 m.; 17 proc. – 2025 m., siekta 11 proc.

²¹ Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2026-04-29 nutarimu Nr. 313, prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/5b0ca710493b11f18091f24c9e0d719a?positionInSearchResults=1&searchModelUUID=5e96eafc-9e4e-4256-94d3-a4c72d6342d7>.

II kryptis – „Siekti tvarių, neteisėtai įtakai atsparių politinių, valdymo, administracinių ir finansinių sprendimų bei kokybiškų viešųjų ir administracinių paslaugų“

II kryptis įgyvendinta 93 proc., tačiau poveikio rodikliai rodo nevienodą pažangą (žr. 12 pav.). Daugeliu atvejų fiksuojamas tik dalinis teigiamas pokytis, kai vieni uždavinių rodikliai pasiekti, kiti – ne. Dviejų uždavinių poveikio įvertinti negalima, vieno uždavinio siektini rezultatai nepasiekti, o tik vieno – su ūkio subjektų priežiūra susijusio – uždavinio rodiklis rodo pasiektą rezultatą. Vis dėlto ir šiuo (su ūkio subjektų priežiūra susijusio uždavinio) atveju vertinimas turėtų būti atsargus, nes rezultatas matuojamas bendru korupcijos paplitimo suvokimo rodikliu, kurio pokyčiui galėjo turėti įtakos ir kitų priemonių įgyvendinimas²². Tai rodo, kad aukštas priemonių įgyvendinimo lygis savaime neužtikrino proporcingo poveikio politinių, valdymo, administracinių ir finansinių sprendimų skaidrumui bei viešųjų paslaugų kokybei.

12 pav. II krypties pažangos uždavinių įgyvendinimas (proc.) ir pokyčiai

Nors penkių uždavinių priemonės įgyvendintos visiškai (2.1, 2.2, 2.3, 2.5, 2.6), jų poveikis rodikliams nėra pakankamai aiškus. Teigiama pažanga labiausiai matoma per bendrą korupcijos paplitimo suvokimą – gyventojų, manančių, kad korupcija Lietuvoje yra paplitusi, dalis sumažėjo ir pagal kelis uždavinius (2.1, 2.2, 2.4, 2.6, 2.8 ir 2.9) pasiekė geresnę nei planuota reikšmę²³. Vis dėlto šis rodiklis yra bendro pobūdžio ir priskirtas keliems uždaviniams, todėl sudėtinga patikimai nustatyti, kurių konkrečių uždavinių priemonės labiausiai prisidėjo prie pokyčio. Kita vertus, kelių uždavinių ir jų priemonių visumos orientavimas į bendrą korupcijos suvokimo mažinimą gali būti laikomas strategiškai pagrįstu pasirinkimu.

²² Rodiklis – gyventojų manančių, kad korupcija šalyje paplitusi, priskirtas dar penkiems uždaviniams: 2.1, 2.2, 2.4, 2.6 ir 2.9.

²³ Gyventojų, manančių, kad korupcija Lietuvoje paplitusi, dalis: 92 proc. – 2019 m., 80 proc. – 2025 m., siekta 84 proc.

Taip pat reikšmingai pagerėjo atvirų, naudingų ir pakartotinai naudojamų duomenų indeksas²⁴, valstybės tarnautojų, kurie praneštų korupcijos atvejus rodiklis pagerėjo, nors tikslo ir nepasiekė²⁵.

Didžiausi iššūkiai išlieka sprendimų priėmimo atvirumo, paslaugų efektyvumo, gyventojų elgsenos ir pranešimo apie korupciją srityse. Sprendimų priėmimo atvirumas vis dar vertinamas žemai²⁶, o paslaugų teikimo efektyvumas iš esmės negerėja²⁷. Taip pat gyventojų nusiteikimo duoti kyši ir realaus kyšio davimo rodikliai²⁸ rodo kad viešųjų ir administracinių paslaugų prieinamumo bei kokybės gerinimo poveikis gyventojų elgsenai ir korupcinėms praktikoms kol kas nėra pakankamas.

Nors dalis poveikio rodiklių nepriskirti nė vienam konkrečiam pažangos uždaviniui, jie gali būti vertinami kaip bendro konteksto poveikio rodikliai II kryptyje. Pavyzdžiui, gyventojų dalyvavimo sprendžiant viešuosius vietos reikalus rodiklis viršijo siektiną reikšmę ir rodo teigiamą pokytį visuomenės įsitraukimo srityje²⁹, konsultavimosi priimant svarbius valstybės sprendimus rodiklis, nors ir pagerėjo, tikslo nepasiekė³⁰. Lietuvos biudžeto skaidrumo indeksas iš esmės nepakito ir reikšmingai atsilieka nuo siektinos reikšmės³¹. Atkreiptinas dėmesys, kad ankstesniu vertinimo laikotarpiu buvo fiksuota aukšta Lietuvos biudžeto skaidrumo indekso reikšmė³², todėl svarbu užtikrinti nuoseklų šio rodiklio stebėjimą ir duomenų palyginamumą. Taip pat tikslinga, kad už atitinkamas sritis atsakingos institucijos proaktyviai teiktų tarptautiniams vertintojams aktualią, išsamią ir lengvai prieinamą informaciją, galinčią turėti reikšmės šio ir kitų tarptautinių rodiklių vertinimui.

Siekiant įgyvendinti II krypties uždavinius Darbotvarkės 2026–2029 m. plane³³ numatyta:

- Skaidresnis valdymas ir interesų kontrolė: siekiama veiksmingiau valdyti interesų konfliktus derinant teisės aktus, aiškiau atriboti karjeros ir politinio pasitikėjimo valstybės tarnautojų sąvokas bei teikti strategines antikorupcines gaires savivaldybėms.
- Viešųjų finansų ir turto valdymo priežiūra: numatyta stiprinti ES investicijų panaudojimo kontrolę, nustatyti aiškesnes rekomendacijas lėšų skyrimui keliami bei įvesti privalomą interesų deklaravimą sporto projektų atrankose.
- Viešųjų pirkimų efektyvinimas: planuojama mažinti vieno tiekėjo pirkimų dalį, standartizuoti vidaus kontrolės procesus, tęsti Sveikatos apsaugos ministerijai pavaldžių įstaigų pirkimų centralizavimą bei diegti automatizuotą pirkimų planavimą krašto apsaugos sistemoje.
- Politinės veiklos ir duomenų atvirumas: bus vykdomi mokymai apie skaidrų rinkimų kampanijų finansavimą, modernizuojama Vyriausiosios rinkimų komisijos informacinė sistema (gerinant duomenų vizualizaciją) bei skatinamas viešojo sektoriaus duomenų atvėrimas visuomenei ir verslui.
- Paslaugų skaitmenizavimas ir kokybė: siekiama tobulinti statybos leidimų išdavimo (IS „Infostatyba“) ir teritorijų planavimo procesus, užbaigti taršos leidimų išdavimo skaitmenizavimą bei didinti skaidrumą energetikos paslaugų reglamentavime.

²⁴ Atvirų, naudingų ir pakartotinai naudojamų duomenų indeksas: 0,35 balo – 2020 m., 0,64 balo – 2025 m., siekta 0,6.

²⁵ Valstybės tarnautojų, kurie praneštų apie korupcijos atvejį, dalis: 53 proc. – 2020 m., 63 proc. – 2025 m., siekta 64 proc.

²⁶ Respondentų, manančių, kad sprendimai Lietuvoje priimami labai atvirai arba atvirai, dalis: 12 proc. – 2020 m., 13 proc. – 2025 m., siekta 23 proc.

²⁷ Administracinių paslaugų teikimo ir aptarnavimo efektyvumo koeficientas balais: 0,89 – 2020 m., 0,88 – 2025 m., siekta 0,9.

²⁸ Gyventojų, nusiteikusių duoti kyši sprendžiant problemas, dalis: 60 proc. – 2020 m., 53 proc. – 2025 m., siekta 50 proc. Gyventojų, per pastaruosius 12 mėn. davusių kyši, dalis: 9 proc. – 2020 m.; 11 proc. – 2025 m., siekta 7 proc.

²⁹ Gyventojų, per paskutinius 12 mėn. dalyvavusių sprendžiant viešuosius vietos reikalus, dalis: 37 proc. – 2019 m., 44 proc. – 2025 m., siekta 40 proc.

³⁰ Konsultavimosi priimant svarbius valstybės sprendimus rodiklis balais: 3,56 – 2020 m., 4,05 – 2025 m., siekta 4,45.

³¹ Lietuvos biudžeto skaidrumo indeksas balais: 5,93 – 2020 m., 5,93 – 2025 m., siekta 7,5.

³² Lietuvos biudžeto skaidrumo indeksas balais: 8,75 – 2024 m.

³³ Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2026-04-29 nutarimu Nr. 313, prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/5b0ca710493b11f18091f24c9e0d719a?positionInSearchResults=1&searchModelUUID=5e96eafc-9e4e-4256-94d3-a4c72d6342d7>.

Siekiant didesnio sprendimų atvirumo siūloma:

- *Susisteminti ir viešai skelbti visus teisės aktų svarstymo etapus ir juose dalyvavusius asmenis, visų pirma, ministerijų lygmenyje, sukuriant teisėkūros pėdsaką.*

- *Didinti politikos ir sprendimų priėmimo skaidrumą ir atvirumą politikams viešinant visus savo susitikimus su: (1) interesų grupėmis (asociacijomis, konfederacijomis, nevyriausybinėmis organizacijomis, paramos ir labdaros fondais ir kt.), (2) registruotais lobistais ir (3) susitikimus, kurių metu gaunami pasiūlymai, susiję su norminių teisės aktų priėmimu, pakeitimu ar panaikinimu savo oficialiose darbotvarkėse. Taip pat aiškiai nurodant, su kokios organizacijos atstovais, kur ir kada susitinkama, kokios jų pareigos, koks susitikimo tikslas ar tema bei aiškiai įvardijant, kokie klausimai aptariami susitikimo metu. Šiuos apibendrintus duomenis skelbti LR Seimo interneto svetainėje.*

- *Reguliariai skelbti duomenis apie išduotus ilgalaikius ir trumpalaikius leidimus į Seimą.*

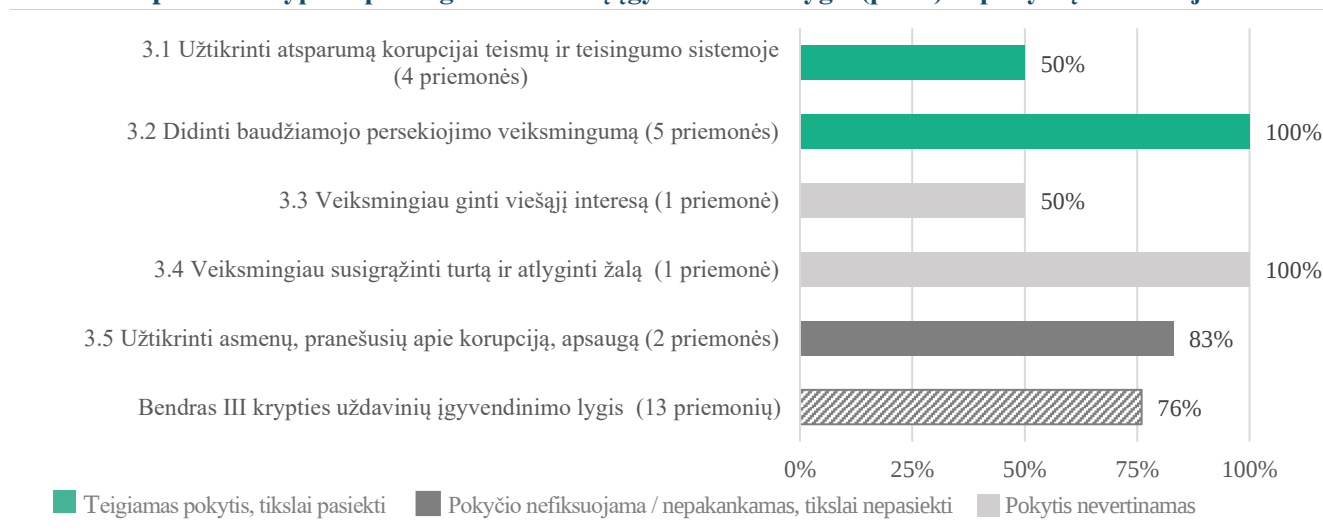
- *Tobulinti Lobistinės veiklos įstatymą ir jo įgyvendinimą: (1) išplečiant lobisto sąvoką ir įtraukiant visas interesų grupes, kurios siekia daryti įtaką teisėkūrai, įskaitant nevyriausybinės organizacijas, mokslo institucijas ir ekspertus; (2) skaidrių teisėkūros procesų deklaracijose pateikti pagrindinę informaciją apie daromą įtaką, pvz., atstovaujamus interesus, veiklai skiriamus finansinius ir žmogiškuosius išteklius, finansavimo šaltinius.*

- *Įgalinti lobistinės veiklos duomenis juos pateikiant patogiai ir interaktyviai, pavyzdžiui: (1) skelbti visus duomenis realiuoju laiku atvirų duomenų formatu; (2) visa tai viešinti naudojant oficialius juridinių asmenų pavadinimus iš Registrų centro siekiant užtikrinti aiškumą ir nuoseklumą; (3) duomenų analizei pritaikyti interaktyvius filtrus, tokius kaip, rikiavimą ir paiešką pagal institucijas, teisės aktus, užsakovus, naudos gavėjus, datą ir kitus kriterijus, tai leistų greitai ir paprastai suprasti, kas, kada ir kokių tikslu siekia daryti įtaką teisės aktams; (4) susieti skaidrių teisėkūros procesų deklaracijas su Seimo, Vyriausybės ir ministerijų teisės aktų dokumentų elektroniniu ID numeriu.*

III kryptis – „Siekti veiksmingos korupcijos kontrolės ir nešališko, objektyvaus teisingumo vykdymo bei teisės viršenybės užtikrinimo“

III krypties įgyvendinimo lygis siekia 76 proc. Iš penkių uždavinių pagal pateiktus duomenis du uždaviniai laikytini pasiektais, vienas – nepasiekta, o dviejų uždavinių poveikio įvertinti negalima, nes rodikliai nebuvo matuojami (žr. 13 pav.). Tai rodo, kad veiksmingos korupcijos kontrolės ir teisingumo vykdymo srityje matomi teigiami pokyčiai, tačiau jie nėra tolygūs visoje kryptyje.

13 pav. III krypties pažangos uždavinių įgyvendinimo lygis (proc.) ir pokyčių tendencijos

Teigiama pažanga labiausiai matoma baudžiamojo persekiojimo srityje. Gyventojų ir verslo atstovų vertinimai rodo didesnę baudžiamojo persekiojimo atgrasomojo poveikio matomumą ir didesnę tikėjimą, kad už korupcinio pobūdžio nusikalstamas veikas gali būti taikomos reikšmingos sankcijos³⁴. Teismų ir teisingumo sistemos atsparumo korupcijai uždavinio rodikliai taip pat pasiekti, tačiau šiuo atveju vertinimas turėtų būti atsargus, nes įgyvendinta tik pusė numatytų priemonių. Be to, dalis rodiklių priskirta keliems uždaviniams, todėl jų pokyčiui galėjo turėti įtakos ne tik konkrečios Plano priemonės, bet ir platesni teisėsaugos, teisingumo sistemos ar viešosios komunikacijos veiksniai.

Silpniausia vieta – viešojo intereso gynimo ir turto susigrąžinimo rezultatų matavimas. Nors šiose srityse priemonės buvo įgyvendintos iš dalies arba visa apimtimi, poveikio įvertinti negalima, nes faktinės rodiklių reikšmės nebuvo matuojamos.

Pranešėjų apsaugos sistemos stiprinimo poveikis pranešimo aktyvumui kol kas nėra pakankamas: nors pranešėjų skaičius augo, tačiau Plane nustatytas tikslas nepasiektas³⁵. Šio rodiklio pokytį reikėtų vertinti atsargiai, nes pranešimų skaičių gali lemti ne tik apsaugos priemonės, bet ir gyventojų pasitikėjimas institucijomis, informuotumas bei konkrečių korupcijos atvejų matomumas.

Apibendrinant, III krypties rezultatai rodo, kad baudžiamojo persekiojimo matomumas ir atgrasomasis poveikis sustiprėjo, tačiau kitose srityse pažanga vertintina atsargiai dėl ribotų arba nematuojamų poveikio rodiklių. Tolesniame etape svarbu stiprinti ne tik priemonių įgyvendinimą, bet ir rodiklių kokybę, kad būtų galima tiksliau įvertinti viešojo intereso gynimo, turto susigrąžinimo, žalos atlyginimo ir pranešėjų apsaugos sistemos realų poveikį.

Siekiant įgyvendinti III krypties uždavinius Darbotvarkės 2026–2029 m. plane³⁶ numatyta:

- Atsparumo korupcijai stiprinimas teismų sistemoje: numatyta į privalomus naujai paskirtų teisėjų įvadininius mokymus įtraukti temas, skirtas antikorpucinei aplinkai stiprinti, taip pat bus tęsiami mokymai teisėjams.
- Baudžiamojo persekiojimo veiksmingumo didinimas: atnaujintos rekomendacijos dėl ikiteisminių tyrimų paskirstymo teisėsaugos institucijoms, siekiant racionaliau naudoti išteklius. Taip pat numatyti tarpinstituciniai mokymai pareigūnams, prokurorams ir teisėjams apie korupcinių veikų tyrimą bei turto susigrąžinimą.
- Viešojo intereso gynimo mechanizmų tobulinimas: toliau bus tęsiamas bandomasis tyrimas Kultūros ministerijos valdymo srityje, vertinant visą viešojo intereso gynimo procesą – nuo atstovavimo teisme iki sprendimų vykdymo bei regresinės teisės taikymo.
- Pranešėjų apsaugos ir skatinimo plėtra: siekiant didinti pranešėjų mechanizmo patrauklumą, bus vykdomos socialinės kampanijos. Be to, planuojama nustatyti juridinių asmenų administracinę atsakomybę, užtikrinant geresnę pranešusių apie korupciją asmenų apsaugą.

PLANO ĮGYVENDINIMO LĖŠOS IR EFEKTYVUMAS

Plane numatytos priemonės finansuojamos iš atitinkamoms institucijoms skirtų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų asignavimų, taip pat iš kitų teisės aktų nustatyta

³⁴ Gyventojų, manančių, kad valstybėje yra pakankamai gerų baudžiamojo persekiojimo pavyzdžių, atgrasančių nuo korupcijos, dalis: 34 proc. – 2020 m., 45 proc. – 2025 m., siekta 40 proc.; Verslo atstovų, manančių, kad korupcinio pobūdžio nusikalstamą veiką padariusiam verslui arba jo atstovui bus skirta didelė bauda ar įkalinimas, dalis: 26 proc. – 2021 m., 43 proc. – 2025 m., siekta 33 proc.

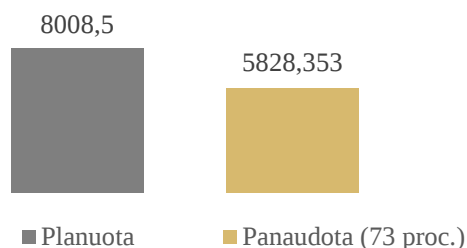
³⁵ Prokuratūrai informaciją pagal Lietuvos Respublikos pranešėjų apsaugos įstatymą pateikusių asmenų skaičiaus didėjimas, procentiniais punktais, skaičiuojant nuo prieš tai buvusios reikšmės: 3,7 proc. didėjimas 2025 m., siekta 5 proc. didėjimo.

³⁶ Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2026-04-29 nutarimu Nr. 313, prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/5b0ca710493b11f18091f24c9e0d719a?positionInSearchResults=1&searchModelUUID=5e96eafc-9e4e-4256-94d3-a4c72d6342d7>.

tvarka gautų lėšų. Siekiant įvertinti priemonių, kurioms numatytas lėšų poreikis, efektyvumą, buvo vertinami priemonių pasiekti rezultatai bei institucijų pateikta informacija apie faktiškai gautas ir panaudotas lėšas (žr. Ataskaitos 4 priedą).

Rengiant Planą, lėšų poreikis buvo numatytas 18 priemonių. Iš jų 11 priemonių įgyvendintos visiškai, 7 – iš dalies. Bendra lėšų poreikio suma siekia 8 mln. Eur. Priemonėms įgyvendinti panaudota apie 73 proc. planuotų lėšų (žr. 14 pav.).

14 pav. Planuotos ir panaudotos lėšos, tūkst. Eur

Mažesnis lėšų panaudojimas ne visais atvejais reiškia efektyvumą ar sutaupymą. Dalis priemonių buvo įgyvendintos mažesnėmis sąnaudomis ir jau davė apčiuopiamų rezultatų. Tačiau įgyvendintų priemonių, kurių poveikis dar nėra pasireiškęs, efektyvumo vertinimas šiuo metu nėra galimas. Kitais atvejais mažesnis lėšų panaudojimas susijęs su vėlavimais, neskirtu finansavimu ar nebaigtais informacinių technologijų projektais.

Atlikus priemonių, kurioms Plane buvo numatytas lėšų poreikis, lėšų panaudojimo ir pasiektų rezultatų analizę (daugiau žr. Ataskaitos 4 priedą), išskirtini šie pagrindiniai pastebėjimai:

1. Reikšmingą dalį priemonių sudaro informacinių technologijų ir skaitmeninimo projektai. Informacinės sistemos – Žemės, Taršos ir prevencijos procesų, Oficialios kontrolės, Strateginio valdymo informacinė sistema, Biologinės įvairovės, Lietuvos teismų informacinės sistemos sudarė svarbias technines, teisine ar organizacines prielaidas procesų skaidrumui, atsekamumui ir efektyvumui didinti, tačiau dalis šių sistemų pradėjo veikti tik laikotarpio pabaigoje arba dar nėra įdiegtos visa apimtimi. Todėl jų poveikį ir efektyvumą pagrįstai vertinti bus galima tik vėlesniu laikotarpiu.

2. Dalis priemonių įgyvendintos efektyviai, panaudojus mažiau lėšų nei planuota ir pasiekus apčiuopiamą rezultatą. Tokiais atvejais lėšų panaudojimas vertintinas palankiai, nes mažesnėmis sąnaudomis pasiekti planuoti ar net geresni nei planuota rezultatai. Pavyzdžiui, pacientų grįžtamojo ryšio priemonė – panaudojus mažiau lėšų nei planuota, pradėtas sistemingas pacientų pasitenkinimo duomenų rinkimas. Taip pat Specialiųjų tyrimų tarnybos vykdyta socialinė kampanija dėl nepotizmo žalos pasiekė didesnę auditoriją nei planuota, o susijęs gyventojų elgsenos rodiklis pagerėjo – per ketverius metus sumažėjo gyventojų, kurie naudojosi asmeniniais ryšiais siekdami greičiau ar kokybiškiau gauti viešąsias paslaugas. Taip pat stebima ir sveikatos sektoriaus plati socialinės kampanijos sklaida gyventojų sąmoningumui stiprinti.

3. Kai kurios priemonės įgyvendintos vidiniais resursais arba pasitelkiant alternatyvius finansavimo šaltinius, nors Plane buvo numatytas biudžeto papildomų lėšų poreikis. Tai rodo institucijų gebėjimą naudoti vidinius išteklius ar tarptautinį finansavimą. Pavyzdžiui, susisiekimo sektoriaus infrastruktūros projektų duomenų viešinimo koncepcija įgyvendinta vidiniais žmogiškaisiais ištekliais, žemės valdymo skaitmenizavimo ir geoportal.lt sprendimai įgyvendinti platesnio Žemės informacinės sistemos modernizavimo projekto bei ES finansavimo lėšomis. Taip pat Lietuvos teismų sistemos valdomos informacinės sistemos sukurtos, modernizuotos iš bendrų biudžeto asignavimų ir tarptautinės paramos lėšų.

4. Didžiausi efektyvumo iššūkiai matomi ten, kur lėšos panaudotos, tačiau planuotas rezultatas nepasiektas arba poveikis išliko ribotas. Išskirtini šie atvejai:

4.1. Išankstinės pacientų registracijos informacinės sistemos (IPR IS) plėtros projektas, įgyvendintas 2023 m. siekiant efektyvinti elektroninę išankstinę pacientų registraciją, gerinti paslaugų prieinamumą ir stiprinti laukimo eilių stebėseną. Nors priemonei įgyvendinti panaudota reikšminga lėšų suma, lauktas poveikis nebuvo pasiektas. Valstybės kontrolės 2025 m. vertinime IPR IS įvardyta kaip dar neišnaudotas įrankis laukimo eilėms mažinti: sistema netapo visuotinai naudojamu registracijos įrankiu, jos duomenys ne visais atvejais atspindi realią paslaugų prieinamumo situaciją, dalis gydymo įstaigų laisvus vizitų laikus skelbia nevienodai, o laukiančiųjų sąrašai dažnai tvarkomi vidinėse sistemose³⁷. Vertinant priemonės įgyvendinimą pastebėtina, kad vien technologinių sprendimų sukūrimo nepakako siekiamam poveikiui užtikrinti. Vertinamu laikotarpiu išryškėjo, kad ne visi valdymo, integracijos su kitomis sistemomis, praktinio taikymo ir įstaigų įtraukimo aspektai buvo pakankamai iš anksto numatyti ir suderinti, todėl realus sistemos naudojimas išliko netolygus ir nepakankamai efektyvus.

4.2. 2024 m. buvo sukurti pagrindiniai Medžioklės registracijos modulio technologiniai sprendimai, sudarantys prielaidas skaidresnei medžioklės procesų kontrolei, duomenų atsekamumui ir efektyvesnei laukinių gyvūnų išteklių apskaitai. Įgyvendinti funkcionalumai leidžia skaitmeniniu būdu registruoti medžioklės dalyvius, laimikį ir limitų naudojimą, tačiau planuotas poveikis nėra pilnai pasiektas, kadangi elektroninio medžioklės lapo naudojimas išlieka pasirenkamas. Nors techninės ir organizacinės prielaidos pereiti prie visiškai skaitmeninio proceso yra sukurtos, sprendimų dėl privalomo elektroninio medžioklės lapo naudojimo iki šiol nėra priimta. Dėl to mažėja automatizuotos kontrolės potencialas, išlieka mažesnio veiklos skaidrumo rizika.

4.3. Centrinės viešųjų pirkimų informacinės sistemos (CVP IS) modernizavimo atveju, panaudojus lėšas, planuotas sistemos atnaujinimas nebuvo įgyvendintas dėl nutrauktos sutarties su modernizavimo darbus turėjusiu atlikti tiekėju, kuris dėl esminių sutarties pažeidimų buvo įrašytas į nepatikimų tiekėjų sąrašą. Dėl susiklosčiusios situacijos teko skubiai ieškoti sprendimų, siekiant užtikrinti nenutrūkstamą CVP IS veikimą, tačiau viešųjų pirkimų sistemos dalyviai neturėjo pakankamai laiko tinkamai pasirengti naujos sistemos naudojimui. Taip pat sistemoje nebuvo įdiegti visi nuo 2008 m. veikę funkcionalumai, todėl atsirado ir neigiamų naudotojų atsiliepimų apie naują sistemą. Esama sistema, kurios veikimas grindžiamas laikinu programinės įrangos nuomos sprendimu, nepakeitė planuoto sisteminio modernizavimo ir nesukūrė pakankamų galimybių didinti viešųjų pirkimų duomenų kokybę, atvirumą bei analitinį panaudojimą. Neįgyvendinus projekto, panaudotos lėšos turės būti grąžintos.

5. Kai kurių priemonių poveikį riboja neskirtas ar vėluojantis finansavimas. Pavyzdžiui, dėl neskirto finansavimo Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba dar neįdiegė visų Oficialios kontrolės informacinės sistemos funkcionalumų ir nepradėjo kontrolės planų automatizavimo, o Taršos prevencijos procesų informacinės sistemos įgyvendinimas dėl finansavimo, teisėkūros ir derinimo procesų nusikėlė į vėlesnį laikotarpį. Žemės valdymo skaitmeninimo priemonės atveju papildomos valstybės biudžeto lėšos nebuvo skirtos, todėl darbai vykdyti pasitelkiant Žemės informacinės sistemos projekto ir ES finansavimo lėšas. Tai rodo, kad skaitmeninimo priemonių rezultatyvumui svarbus ne tik suplanuotas lėšų poreikis, bet ir realus, laiku užtikrintas finansavimas bei projektų įgyvendinimo tęstinumas.

6. Ne visos įgyvendintos priemonės iš karto sukuria išmatuojamą poveikį. Pavyzdžiui, internetinio balsavimo informacinės sistemos galimybių studija nesukūrė tiesioginio paslaugos ar sistemos veikimo rezultato, tačiau ji vertintina kaip naudinga sprendimų priėmimo ir rizikų

³⁷ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės audito 2025-08-12 ataskaita Nr. [VRE-6](https://www.valstybeskontrolė.lt/LT/Post/18480/valstybes-kontroliere-isankstine-pacientu-registracija-neisnaudotas-irankis-eilems-mazinti); <https://www.valstybeskontrolė.lt/LT/Post/18480/valstybes-kontroliere-isankstine-pacientu-registracija-neisnaudotas-irankis-eilems-mazinti>

identifikavimo priemonė. Tokiais atvejais efektyvumą reikėtų vertinti ne pagal tiesioginį poveikį visuomenei, bet pagal sukurta analitinį pagrindą tolesniems sprendimams.

7. Teigiamai išsiskiria priemonės, kurios kartu su techniniu įgyvendinimu sukuria ir platesnes poveikio vertinimo galimybes. Atvirų duomenų priemonė ne tik sukūrė centralizuotą duomenų prieigos tašką, bet ir prisidėjo prie valstybės duomenų ekosistemos plėtros, duomenų ežero, aukštesnio brandos lygio duomenų atvėrimo ir tarptautinio Lietuvos atvirų duomenų brandos vertinimo. Tai rodo, kad didesnę poveikį turi tos priemonės, kurios neapsiriboja vien techniniu sprendimu, bet kuria ilgalaikę duomenų naudojimo, kokybės ir pakartotinio panaudojimo infrastruktūrą.

Priemonių, kurioms Plane buvo išreikštas lėšų poreikis, analizė rodo, kad lėšų panaudojimo efektyvumas nebuvo tolygus. Dalis priemonių pasiekė rezultatus mažesnėmis sąnaudomis, dalis sukūrė svarbias prielaidas būsimam poveikiui, tačiau kai kuriais atvejais investicijų grąža kol kas ribota dėl nebaigtų projektų, techninių trūkumų, nepakankamo sistemų naudojimo ar aiškių poveikio rodiklių stokos.

APIBENDRINANČIOS IŽVALGOS

Vertinant Darbotvarkės pirmojo etapo įgyvendinimą, darytinos šios pagrindinės išvagos:

1. 2023–2025 m laikotarpio priemonių vykdymas rodo pakankamai stiprų institucijų pasirengimą ir gebėjimą įgyvendinti suplanuotas veiklas ir užtikrinti jų tęstinumą. Aukštas Plano priemonių įgyvendinimo lygis (88 proc.) sudaro tvirtą pagrindą tolimesnei antikorpucinei pažangai ir ilgalaikiams pokyčiams.

2. Vis dėlto pažangos vertinimas atskleidė, kad sėkmingas priemonių įgyvendinimas ne visais atvejais lemia proporcingą poveikį visuomenės nuostatoms, elgsenai ir platesniems viešojo valdymo rezultatams. Didžiausi iššūkiai išlieka mažinant visuomenės toleranciją korupcijai, skatinant pasirengimą pranešti apie korupciją ir didinant viešojo sektoriaus skaidrumą.

3. Vertinant Darbotvarkės poveikį, svarbu atkreipti dėmesį, kad dalies rodiklių, ypač atspindinčių gyventojų, verslo ir valstybės tarnautojų nuostatas bei elgseną, taip pat viešojo valdymo kokybę, pokyčiams įtakos turi ne tik Darbotvarkės įgyvendinimas, bet ir platesni gerosios valdysenos pokyčiai, Nacionalinio pažangos plano bei kitų strateginių dokumentų įgyvendinimas ir kitos valstybės iniciatyvos. Tai patvirtina, kad korupcijos prevencija yra horizontali viešosios politikos sritis, todėl jos veiksmingumui būtinas nuoseklus antikorpucinių tikslų integravimas į bendrą valstybės valdymą ir strateginį planavimą.

4. Vertinimas taip pat parodė, kad pažangą riboja ne tik atskirų priemonių įgyvendinimo iššūkiai, bet ir sisteminiai veiksniai – strateginių prioritetų ir išteklių planavimo neatitikimai bei duomenų trūkumas, apsunkinantis objektyvų pažangos vertinimą. Ilgalaikė finansinių ir žmogiškųjų išteklių planavimo dėmė, aktualiais rodikliais grįsta pažangos stebėsena ir nuoseklus antikorpucinių tikslų integravimas į valstybės valdymą sudarytų prielaidas didesniai Darbotvarkės poveikiui, efektyvesniai viešajam valdymui ir tvaresniems korupcijos prevencijos rezultatams.

Atsižvelgiant į tai, Ataskaitos skyriuje „Pasiūlymai“ pateikiamos rekomendacijos, orientuotos į šių sisteminių prielaidų stiprinimą ir ilgalaikio antikorpucinės politikos poveikio didinimą.